

Received / Makale Geliş Tarihi 16.10.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 30.11.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı) 7 (36)
ss / pp 1764-1771

Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.10346432
Mail: editor@pejoss.com

Doç. Dr. G. Filiz Önal

<https://orcid.org/0000-0002-5140-8298>

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi/ Ankara / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/054xkpr46>

Müzik Alanındaki Kadın Akademisyenler¹

Female Academics in The Field of Music

ÖZET

Eğitim-öğretim kurumlarının en üst halkası olan üniversiteler, toplumsal yaşamın gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Ülkemizde Cumhuriyet Dönemi'nde 1933 yılında İstanbul Üniversitesi'nin kurulmasıyla başlayan süreç özellikle son yıllarda Türkiye'nin her ilinde en az bir üniversite olmak üzere artarak devam etmiştir. Yıllar içinde farklı birçok meslekte olduğu gibi prestijli ve profesyonel bir meslek olarak kabul edilen akademisyenlikte de kadın sayısının arttığı gözlenmiştir.

Bu araştırma, durum belirlemeye yönelik betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın ilk bölümünde ülkemizdeki üniversitelerin yıllara (1933-2016) göre dağılımı, ülkemizdeki farklı istihdam alanları ve üniversitelerin (devlet, vakıf) akademik kadrolarının cinsiyete göre dağılımı incelenmiştir. İkinci bölümde ise üniversitelerin konservatuar, güzel sanatlar fakülteleri ve eğitim fakültelerinde bulunan "müzik" alanında bölüm, bilim dalı ve anabilim dalı programlarında görev yapan kadın akademisyenlerin nicel görünümü ortaya konmuştur. Bu amaçla, üniversitelerin web sayfaları üzerinden, adı geçen birimlerde farklı akademik pozisyonlarda görev yapan akademik personele ilişkin nicel veriler frekans (f) ve yüzdelik (%) olarak tablolarla açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, müzik, kadın akademisyenler, akademik yükselme.

ABSTRACT

Being at the top the educational institutions, universities make great contributions to the development of social life. Starting with the foundation of the Istanbul University in 1933 in the Republican Period, the number of universities in Turkey has increased especially in recent years with minimum one university in every province. Since being an academic is prestigious, the number of women has increased in the academic world over the years as in other fields.

This research is a descriptive study to determine the situation. In the first part of the study, the distribution of universities in Turkey by years (1933-2016), different fields of employment in Turkey, and the distribution of academic staff of universities (state, foundation) by gender were analyzed. The second section evaluates female academics working in music, conservatory, fine arts and education faculties departments at Turkish universities through quantitative analysis. For this purpose, we presented quantitative data on academic personnel holding diverse academic positions across the mentioned units. This data was compiled from the universities' web pages and organized in tables indicating frequency (f) and percentage (%).

Keywords: University, music, female academics, academic promotion.

1. GİRİŞ

Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınlar her dönemde farklı çalışma ortamları ve üretim faaliyetleri içinde yer almışlardır. Pek çok toplumda kadınların toplumsal statü kazanımı konusunda ciddi mücadeleler verdikleri önemli bir gerçektir. Kadınların büyük bir bölümü erkek egemen toplumsal yapıyı benimseyip uyum sağlarken, diğer bölümü ise ekonomik, sosyal ve siyasal haklar konusunda kazanımlar elde edebilmek için büyük çaba harcamaktadırlar.

Kadın sorunlarının ortaya çıkarılması amacıyla çalışmaların önem kazandığı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin hala devam ettiği günümüz toplumlarında refah seviyesinin yükseltilmesi ve kalkınmanın sürdürülebilmesi bakımından kadın eğitimi ve istihdamı önem arz etmektedir. Çünkü demokrasinin temel ilkesi olan toplumsal cinsiyet eşitliği ve adaleti ilkesi, kalkınmanın ve refah toplumunun en önemli

¹ Bu makale "Müzik Alanındaki Kadın Akademisyenlerin Nicel Görünümü" başlıklı I. Uluslararası Kadın Araştırmaları Sempozyumu, Eskişehir, Türkiye, 13 - 14 Ekim 2017'de sunulmuş ve özeti yayımlanmış bildirden revize edilerek oluşturulmuştur.

öğelerinden biridir. Bu anlayış ulusların insan hakları belgelerinde, uluslararası sözleşmelerde ve yasalarda da yer almaktadır.

Eşitlik kavramının en çok vurgulandığı ve ayrımcılığın en çok yapıldığı konu, ‘toplumsal cinsiyet eşitsizliği’, toplumun kadına ve erkeğe karşı olan algısından ve cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın yapılarak; kadın işi, erkek işi olarak ayrılmasından kaynaklanmıştır. Bunun da ötesinde kadınların birçok meslekte üst kademe yönetici pozisyonlarına gelmelerini engelleyen yapay ve görünmez engeller ‘Cam Tavan Sendromu’ kavramı ile tanımlanmıştır (Özkan, 2020). 1970’li yıllarda ABD’de ortaya çıkan “Cam Tavan” metaforik benzetmesi ile anlatılmak istenen; yüksek mevkilere gelmek için çabalayan kadınların karşılaştıkları engeller ve belirsiz sorunlardır (Örücü vd., 2007; aktaran Aybek, 2023).

Tablo 1: İstihdam Türüne Göre Kamu Personelinin Cinsiyet Dağılımı (Temmuz-2017)

İstihdam Şekli (*)	Kadın Sayısı	Kadın %	Erkek Sayısı	Erkek %	Toplam	Toplam %
Memurlar	996.470	40,68	1.453.068	59,32	2.449.538	79,01
Sürekli İşçi	18.511	8,05	211.450	91,95	229.961	7,41
Sözleşmeli Personel	58.256	35,57	105.544	64,43	163.800	5,28
Öğretim Elemanları***	67.019	44,04	85.134	55,95	152.153	4,87
Özel Hükümlere Tabii Personel	30.018	48,27	32.165	51,73	62.183	2,00
Geçici İşçi	2.904	11,67	21.971	88,33	24.875	0,8
Geçici Personel	4.169	20,47	16.194	79,53	20.363	0,6
Hakim ve Savcılık	5484	31,52	11.916	68,48	17.400	0,5
Sürekli İşçi Kapsamı Dışı	831	23,26	2.741	76,74	3.572	0,1
TOPLAM (**)	1.183.662	37,89	1.940.183	62,10	3.123.845	100

Kaynak: Yıllar Bazında Genel Devlet İstatistikleri

*Personel kadro ve pozisyonlarına ilişkin sayılar kamu kurum ve kuruluşların gönderdikleri verilerden derlenmiştir.

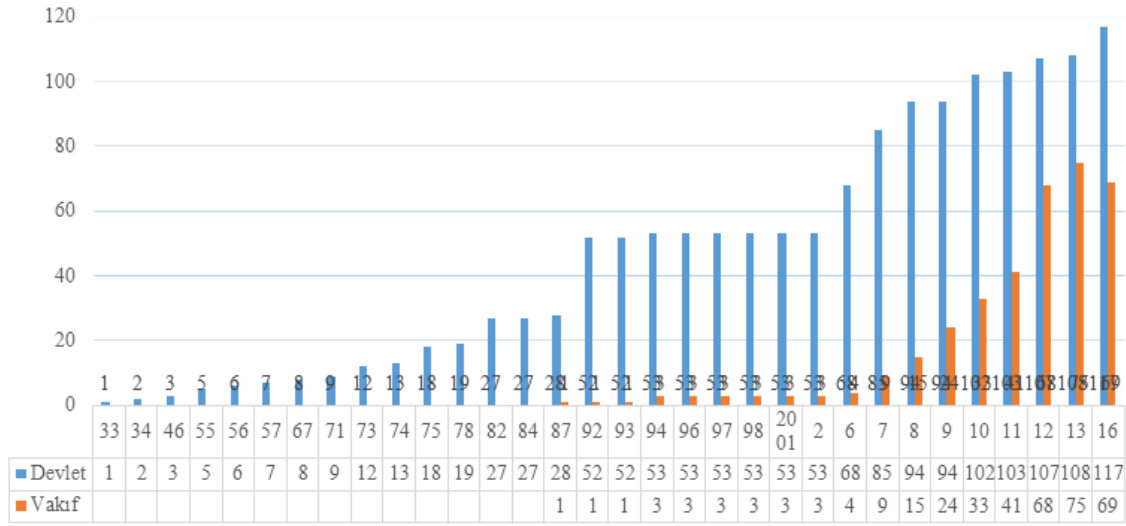
**Mit Müsteşarlığı kadro ve pozisyonları ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin Asker Sayısı Dâhil Değildir.

***Öğretim Elemanları Sayısı: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

Tablo 1’ de görüldüğü gibi ülkemizde dokuz farklı istihdam alanından kadın istihdamında ilk sırayı %48,27 ile “Özel Hükümlere Tabii Personel” ikinci sırayı ise %44,04 ile “Öğretim Elemanları” takip etmektedir. Çalışma hayatının çeşitlenmesiyle birlikte kadın çalışanların artışına paralel olarak bilimsel platformda da kadın akademisyenlerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Eğitim, çağdaş dünyanın en önemli kavramlarından biridir. Eğitim-öğretim kurumlarının en üst halkası olan üniversiteler ise toplumsal hayatta ayrı bir öneme sahiptir. Üniversite kavramı, dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemine dikkat çekilen, farklı bakış açıları bakımından uzun yıllardır tartışılan bir kavram olma özelliğini korumaktadır. Konunun önemsenmesinin temelinde, kuruluşundan günümüze üniversitelerin toplumsal yaşamın gelişimine etkileri ve sosyo-ekonomik beklenti düzeyinin yüksek olması yatmaktadır. Özellikle son yıllarda her ile bir üniversite kazandırılmaya yönelik çalışmalar hedefine ulaşmış ve Türkiye’nin her ilinde en az bir üniversite olmak üzere devlet ve vakıf üniversiteleri kurulmuştur.

Türkiye’de İstanbul Üniversitesi’nin kurulduğu 1933 yılından 1982 yılına kadar üniversite sayılarında sürekli bir artış gözlenmiş ve 1982 öncesinde toplam üniversite sayısı 19’a ulaşmıştır. Türkiye’de yaşanan toplumsal değişimlerle 1982 yılında 8 yeni devlet üniversitesi daha kurulmuş ve üniversite sayısı 27’ye yükselmiştir. 1961 Anayasası’na göre üniversiteler tamamen devletin tekelinde görülürken; 1982 Anayasası, üniversitelerin devlet tarafından kurulacağını belirtmekle birlikte, bazı şartlarla “vakıflar” tarafından da kurulabileceğini öngörmüştür (Hatipoğlu, 2000, s. 511-516). Özellikle 1985’den sonra kanun, genelge vb. niteliğindeki düzenlemeler ile özel okullar devletçe de açıkça teşvik edilmiştir (Uygun, 2003, s. 115). 1984 yılında ise ilk vakıf üniversitesi olan İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi kurulmuştur (Aktaran Günay & Günay, 2011).

Grafik 1: Türkiye’de Yıllara Göre Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Dağılımı (1933-2016)

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi

Grafik 1’de de görüldüğü gibi toplumsal ve siyasal kırılmaların olduğu dönemlerde, yükseköğretim kurumları sayısında da önemli değişiklikler yaşanmıştır.

1933 yılında kurulan İstanbul Üniversitesi ile başlayan süreç, 1987 yılı itibariyle 29 olmuş ve 1992 yılında kurulan 24 yeni üniversiteyle (23 devlet üniversitesi ve 1 vakıf üniversitesi) olmak üzere 53’e yükselmiştir. Bu durumda Türk yükseköğretiminde 1992 yılının üniversite sayısında görülen büyüme açısından bir dönüm noktası olduğunu söylemek yanlış olmaz. 1992 yılından sonra 2006 yılına kadarki sürede görülen toplam üniversite sayısındaki artış vakıf üniversitelerinin sayısında görülen artıştan kaynaklanmıştır. Çünkü 1994 yılı itibariyle 53 olan devlet üniversiteleri sayısında 2006 yılına kadar hiçbir değişim olmazken; 1994 yılında 3 olan vakıf üniversitelerinin sayısı 2006 öncesinde 24’e ulaşmıştır. 2006 yılında 15 devlet ve 1 vakıf, 2007 yılında 17 devlet ve 5 vakıf, 2008 yılında 9 devlet ve 6 vakıf, 2009 yılında 9 vakıf, 2010 yılında 8 devlet ve 9 vakıf ve 2011 yılında 1 devlet ve 8 vakıf üniversitesi kurulmuştur. Bir başka ifadeyle; 2006 yılından günümüze kadar 50’si devlet ve 38’i vakıf olmak üzere toplam 88 yeni üniversite kurulmuştur. 2011 yılı itibariyle devlet üniversitesi sayısı 103’e ve vakıf üniversitesi sayısı 62’ye ulaşırken toplam üniversite sayısı 165’e yükselmiştir. Bu durumda 2006 yılından önce 77 olan toplam üniversite sayısı 2006 yılından sonra yaklaşık %115’lik artış göstermiş ve 165’e yükselmiştir. Böylece 1992 yılından sonra 2006 yılının da Türk yükseköğretiminde üniversite sayılarında görülen artış bakımından önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. 1933’den 2006 yılına kadar 73 yılda 77 üniversite kurulmuş, ancak 2006’dan 2011 yılına kadar 6 yılda 88 üniversite kurulmuştur. 2012 yılında 107 devlet-68 vakıf olmak üzere toplam 107, 2013 yılında 108 devlet-75 vakıf olmak üzere toplam 183 ve 2016 yılında ise 117 devlet-69 vakıf olmak üzere toplam 186 üniversiteye ulaşılmıştır.

Üniversite kurumunun Türkiye’de filizlenişi, modernleşme sürecinin bir parçası olarak, daha başından kadınların eğitime ilişkin reform süreciyle birlikte yürümüştür. Bu nedenle modernleşme ve batılılaşmanın görünür kurumları olarak üniversiteler de, rejimin modern kadınlara ilişkin ideallerinin sembolleştiği kurumlardan biri olmuş ve kadınların katılımıyla şekillenmiştir. Osmanlı döneminin yükseköğretim kurumu olan Darülfünun (1863), 1914 yılında kadın öğrenci kabul etmeye başlamış ve 1930’lardaki üniversite reformunun ardından özellikle 1940’lı yıllardan itibaren üniversitedeki kadın oranları sürekli artmıştır (Köker, 1988). Uzunca bir dönem boyunca Türkiye hem kadın akademisyen oranı ve özellikle de profesörlük kadroları ile doğa bilimleri, mühendislik gibi alanlarda kadın oranları ile dikkat çeken bir konumda yer almıştır. Örneğin 1990’ları değerlendiren kapsamlı bir araştırmanın verilerine göre kadınların üniversite profesörlükleri içerisindeki oranlarına ilişkin sıralamada Türkiye %22,9 ile ABD ve Avrupa üniversitelerindeki oranların epey ilerisinde görünmektedir. Bu dönemde kadın üniversite profesörlerine ilişkin AB ortalaması %11, ABD ortalaması ise %18 seviyelerindeydi (Özbilgin & Healy, 2004; aktaran Öztan & Doğan, 2015).

Öztan ve Doğan (2015) bu durumu çalışmalarında, “Bazı araştırmacılara göre yeni kurulan ulus-devletin modern ve seküler reformları içinde kadınları eğitime yönlendirmesi bu noktada çok belirleyici olmuştur (Kağıtçıbaşı 1989; Healy, Özbilgin ve Aliefendioğlu 2005; Özkanlı, 2006, 2010a ve 2010b). Bazı araştırmalarsa akademik kariyerin tarihsel ve sosyal olarak kadınlar açısından güvenli, “uygun” ve saygın

bir alan olarak görüldüğünden bu alanın tercih edildiğini ve kadınların bu alana yönlendirildiklerini belirtmişlerdir (Zeytinoğlu 1999; Kandiyoti 1997). Bir yandan da Türkiye’de üniversite mezunu erkeklerin geleneksel anlayıştan hareketle finansal açıdan daha iyi işleri tercih ettikleri, dolayısıyla akademik kariyere giderek daha uzak durdukları da çeşitli araştırmaların altını çizdiği noktalar arasındadır (Özgüç, 1998). Öncü (1979, s. 277) ise bu oransal yüksekliğin sınıfsal temeline ve Türkiye’de, uzman mesleklerin kadınlar için de “prestijli” sayıldığını ve “yüksek eğitimin Türk kadınları için dikey hareketliliği hızlandıran bir araç olmaktan uzak; mevcut sosyo-ekonomik ayrıcalıkları pekiştiren bir süreç olduğunu” vurgulamışlardır.

Türkiye’de 1990’da %30 olan kadın akademisyen oranı, 2015’de %43’e yükselmiştir. 2014-2015 öğretim yılı itibariyle üniversitede lisans öğrencilerinin %46’sı, yüksek lisans öğrencilerinin %41’i, doktora öğrencilerinin ise %42’sinin kadın olduğu düşünüldüğünde kadın akademisyen oranlarının öğrenci cinsiyet dengesi ile paralel olduğu söylenebilir. Kadın oranları profesörlük kadrolarında %20’den 29’a, doçentlik kadrolarında %24’ten 34’e, yardımcı doçentliklerde %27’den 40’a, öğretim görevliliği ve araştırma görevliliği kadrolarında ise toplamda %33’ten 48’e yükselmiştir (Öztañ & Doğan, 2015).

1914’de “İnas Darülfünunu”² adıyla kadın üniversitesinin açılmasının ardından, kadınlar o zamana kadar yalnızca erkeklere açık akademik alanlarda da var olma mücadelesi vermiş ve üniversitede karma eğitimin öncülüğünü yapmışlardır. 2013’de Thomas Reuters’in dünya çapındaki sıralamada ilk 400’de yer alan üniversite verileri üzerinden gerçekleştirdiği toplumsal cinsiyet endeksine göre, Türkiye listede yer alan ilk 5 üniversitesinde %47,5 kadın öğretim üyesi oranı ile en cinsiyet dengeli ülke olarak belirlenmiştir (Grove, 2013). 2015 verilerine göre, Türkiye’deki tüm üniversitelerde çalışan öğretim üyelerinin %43’ü kadındır. Cinsiyet dengesi %45-50 civarında olan meslekler “Bütünleşmiş Meslekler” olarak tanımlanmaktadır (Lordoğlu ve Özkaplan, 2014, s. 161). Yani Türkiye’de öğretim üyeliği, cinsiyet dengesi bakımından neredeyse bütünleşmiş bir meslektir (Acker, 2006; Charles ve Grusky, 2004; Berggren, 2008; aktaran Öztañ & Doğan, 2015).

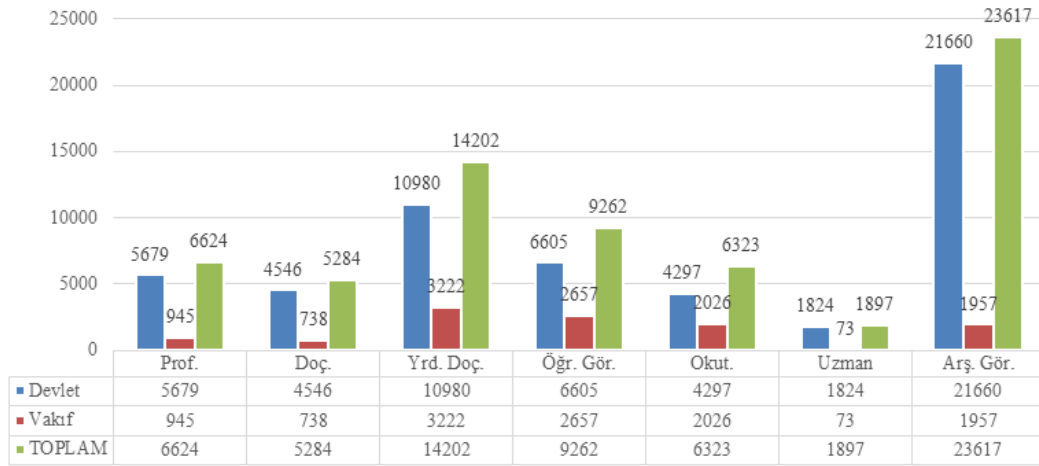
Üniversite sayısının çoğalmaya başladığı 1950’li yıllardan bu yana, yeni üniversitelerin kurulmasına ilişkin önemli hedeflerden birisi; ülkedeki bölgesel eşitsizlikleri gidermeye yönelik olarak yurt geneline eşit yayılmasının sağlanması çabası olmuştur. Buradaki temel yaklaşım bir yandan her bölgeye eğitimin götürülebilmesi iken diğer yandan ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan bölgenin hareketlenmesini sağlamak suretiyle ülkedeki bölgesel eşitsizlikleri gidermeye yönelik olmak üzere doğrudan ya da dolaylı katkı sağlamaktır.

Türkiye’de 1930-31 ders yılında İstanbul Darülfünun’ un (İstanbul Üniversitesi) 240 olan toplam öğretim elemanı sayısı 1942-1943 yılında 1.243’e yükselmişti. Öğretim elemanı sayısında 1984’den günümüze sürekli bir artış gözlenmektedir. 1984 yılında 20.333 olan toplam öğretim elemanı sayısı 2011 yılında 111.495’e ulaşmıştır. Ayrıca 1984 yılında 6.826 olan toplam öğretim üyesi sayısı da 2011 yılı itibariyle 45.732’ye yükselmiştir. Öğretim elemanı sayısında özellikle 2007 yılından itibaren hızlı bir yükseliş görülmektedir. 2007 yılında 89.329 olan öğretim elemanı sayısı önce 2008 yılında 98.766’ya, 2011 yılı itibariyle de 111.495’e yükselmiştir. Bir başka ifadeyle; öğretim elemanı sayısında 2007-2008 yılları arasında yaklaşık %10’luk bir artış olurken; 2007-2011 yılları arasındaki yükseliş yaklaşık %24 düzeyindedir. 2007 yılında 34.767 olan öğretim üyesi sayısı da 2011 yılında yaklaşık %31’lik artış göstererek 45.732’e ulaşmıştır (Günay & Günay, 2011).

Ülkemizde kadının çalışma yaşamı, eğitim seviyesine göre değişmektedir. Eğitim seviyesi yüksek kadınlar, toplumun kadın cinsiyetine uygun gördüğü ve statüsü yüksek işler yapma eğilimindedir. Bu nedenle kadınların seçtikleri meslekler arasında akademisyenlik önemli bir yer tutmaktadır. Yükseköğretim Kurulunda bu konu dikkate alınarak 29.05.2015 tarihinde “Akademide Kadın Çalışmaları ve Sorunları Birimi” kuruldu ve bu alanda çalışmalar yapacak bir komisyon oluşturuldu.

Cinsiyet çalışmalarının çoğunlukla kadınlar üzerine odaklanıyor olması, araştırma yapılması gereken konular olduğu ve dolayısıyla kadınların erkek meslektaşlarına göre daha dezavantajlı olduklarını göstermektedir. Bu çalışmaların temel hedefi kadınların sosyal ve ekonomik konumlarını güçlendirmek, ülke ekonomisine katkılarını artırmak, karar mekanizmalarında, liderlik konumlarında varlıklarını desteklemek ve üniversitelerimizde bu tip çalışmaların daha fazla önünün açılmasına gayret etmektir.

² İnas Darülfünunu, II. Meşrutiyet sonrasında girişilen modernleşme projesinin önemli ayaklarından olan kadının toplumsallaştırılması ve nesillerin biyolojik ve kültürel yeniden üretimi sürecinde rol oynayacak annelerin, modern tekniklerle donatılmış iyi bir eğitimden geçmesi gerektiği fikriyle paralel olarak oluşturulmuştur (Baskın, 2008, s. 91).

Grafik 2: Üniversitelerde Kadın Akademisyenlerin Kadro Dağılımı (2015-2016)

Kaynak: Erişim 4

1.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki üniversitelerde görev yapan akademisyenler, örneklemini ise müzik alanında bilim ve sanat eğitimi üzerine yapılmış olan Konservatuar, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim Fakültelerindeki kadın akademisyenler oluşturmaktadır.

1.2. Verilerin Elde Edilmesi ve Açıklanması

Bu araştırmada, ülkemizdeki üniversitelerin (devlet, vakıf) Konservatuar, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim Fakültelerinde bulunan “müzik” alanında bölüm, bilim dalı, anabilim dalı, ana sanat dalı gibi programlarında görev yapan kadın akademisyenlerin nicel görünümünün belirlenmesi amacıyla, web sayfaları üzerinden farklı akademik kadrolarda görev yapan kadın akademisyenlerin genel görünümü belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma 1933-2016 yılları ile sınırlandırılmış bütün devlet ve vakıf üniversitelerini kapsamaktadır. Tespit edilen 86 üniversitede 39 Konservatuar, 26 Eğitim Fakültesi ve 21 Güzel Sanatlar Fakültesi ile toplam 2043 akademisyenden 1028 kadın akademisyen olduğu belirlenmiştir. Elde edilen veriler her birim için kadın-erkek karşılaştırmasını da ortaya koyması bakımından tek tek ele alınmış ve tablolarda frekans ve yüzde olarak gösterilmiştir.

2. BULGULAR

Araştırmada, ülkemizde müzik alanında aktif olan Konservatuarlar, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim Fakültelerine bağlı müzik alanında görev yapan kadın akademisyenlerin nicel görünümüne ilişkin verilere ulaşılmıştır.

İlk grupta 39 üniversitede bulunan Konservatuarlarda görev yapan akademisyenlerin unvanlara göre cinsiyet dağılımı incelenmiştir.

Tablo 2: Konservatuarlarda Görev Yapan Akademisyenlerin Unvanlara Göre Cinsiyet Dağılımı

UNVANLAR	ARA TOPLAM				GENEL TOPLAM	
	509 (%46)	%	599 (%54)	%	1108 %	
	K		E		K	E
Profesör	68	13	41	7	6	4
Doçent	57	11	72	12	5	7
Yrd. Doç.	97	19	95	16	9	9
Öğr. Gör.	220	43	305	51	20	28
Arş. Gör.	51	10	49	8	5	4
Okutman	12	2	24	4	1	2
Uzman	4	1	13	2	0,4	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi toplam 1108 akademisyen arasından 525 akademisyen ile en büyük payın öğretim görevlisi, sonra sırasıyla 192 yardımcı doçent, 129 doçent, 109 profesör, 100 araştırma görevlisi, 36 okutman ve 17 uzman kadrosu olarak belirlenmiştir. Bunlar arasında toplam 509 kadın akademisyen arasında en büyük payın yine 220 ile öğretim görevlisi, 97 yardımcı doçent, 68 profesör, 57 doçent, 51 araştırma görevlisi ve 16 tane de okutman ve uzman kadrosu olduğudur. Bu sonuçlardan hareketle kadınların erkeklere %2 oranında daha fazla olduğu kadro profesör kadrosudur.

İkinci grupta 21 üniversitede bulunan Güzel Sanatlar Fakültelerinde görev yapan kadın akademisyenlerin unvanlara göre cinsiyet dağılımı incelenmiştir.

Tablo 3: Güzel Sanatlar Fakültelerinde Görev Yapan Akademisyenlerin Unvanlara Göre Cinsiyet Dağılımı

UNVANLAR	ARA TOPLAM				GENEL TOPLAM	
	324 (%62)	%	201 (%38)	%	525 %	
	K		E		K	E
Profesör	24	7	16	8	5	3
Doçent	38	12	20	10	7	4
Yrd. Doç.	75	23	49	24	14	9
Öğr. Gör.	108	33	69	34	21	13
Arş. Gör.	53	16	28	14	10	5
Okutman	18	6	14	7	3	3
Uzman	8	2	5	2	2	1

Tablo 3'te görüldüğü gibi toplam 525 akademisyen arasından 177 akademisyen ile en büyük payın öğretim görevlisi, sonra sırasıyla 124 yardımcı doçent, 81 araştırma görevlisi, 58 doçent, 40 profesör, 32 okutman ve 13 uzman kadrosu olarak belirlenmiştir. Bunlar arasında toplam 324 kadın akademisyen arasından en büyük payın 108 öğretim görevlisi, 75 yardımcı doçent, 53 araştırma görevlisi, 38 doçent, 24 profesör, 18 okutman ve 8 tane de uzman kadrosu olduğudur. Bu sonuçlardan hareketle kadınların erkeklere %8 oranla daha fazla olduğu kadro öğretim görevlisi kadrosudur.

Üçüncü grupta 26 üniversitenin Eğitim Fakültelerinde görev yapan akademisyenlerin unvanlara göre cinsiyet dağılımı incelenmiştir.

Tablo 4: Eğitim Fakültelerinde Görev Yapan Akademisyenlerin Unvanlara Göre Cinsiyet Dağılımı

UNVANLAR	ARA TOPLAM				GENEL TOPLAM	
	195 (%48)	%	215 (%52)	%	410 %	
	K		E		K	E
Profesör	20	10	23	11	5	6
Doçent	28	14	22	10	7	5
Yrd. Doç.	46	24	51	24	11	12
Öğr. Gör.	64	33	68	32	16	17
Arş. Gör.	30	15	34	16	7	8
Okutman	7	4	15	7	2	4
Uzman	--	--	2	1	--	0,5

Tablo 4'te görüldüğü gibi toplam 410 akademisyen arasında 132 akademisyen ile en büyük payın öğretim görevlisi, sonra sırasıyla 97 yardımcı doçent, 64 araştırma görevlisi, 50 doçent, 30 profesör, 22 okutman ve 2 uzman kadrosunda olduğudur. Bunlar arasında toplam 195 kadın akademisyen arasında en büyük payın 64 öğretim görevlisi, 46 yardımcı doçent, 30 araştırma görevlisi, 28 doçent, 20 profesör ve 7 okutman kadrosu olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle kadınların erkeklere oranla daha fazla olduğu bir kadro bulunmamaktadır.

Bu bölümde ise kadın akademisyenlerin araştırma kapsamında yer alan Konservatuvar, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim Fakültelerinde görev yaptıkları kadrolara göre (Grafik 3) ve kadrolardaki genel toplama göre (Grafik 4) yüzdeler dağılımları verilmiştir.

Meslekler” olarak tanımlanmaktadır (2014, s. 161). Yani Türkiye’de müzik alanındaki akademisyenliğin, cinsiyet dengesi bakımından bütünleşmiş bir meslek olduğu söylenebilir. Bu sonuç, kadın akademisyenlerin ülkemiz genelinde %44 gibi bir oran olduğu düşünüldüğünde, müzik alanında kadınların erkeklerle eşit oranda hizmet edebiliyor olmaları yüz yıllık geçmişe şöyle bir göz attığımızda önemli bir bulgudur. Araştırmada dikkat çeken bir diğer sonuç ise kadın akademisyen sayısının Güzel Sanatlar Fakülteleri’nde %62’lik oranla Eğitim Fakülteleri (%48) ve Konservatuarlara (%46) göre daha fazla olmasıdır.

Yapılan çalışmalara bakıldığında Türkiye’de fen bilimlerinin maskülen, sosyal bilimlerin ise feminen olduğunu destekleyecek bulgulara sahiptir. Yıldız (2018) tarafından yapılan çalışmada; Özkaplan’ın (2013), Türkiye’de toplam kadın akademisyen sayısında artışın, erkek-egemen alanlara ve güvenceli unvanlara yansımadığını, Aytaç ve ark. (2001)’nin bulgularına göre alt kademelerde kadın akademisyenlerin daha feminen olarak tanımlanan sosyal ve sağlık alanlarına yöneldiğini, Çağlayan (2015) tarafından yapılan çalışmada ise bilimlerin toplumsal olarak kadına yakıştırılan alanlarında kadın akademisyen sayısının, veri-nesne odaklı bölümlerinde ise erkek akademisyen sayısının arttığını, Kessler, Spector ve Gavin (2014)’in, Amerika’da cinsiyetçi dağılıma yönelik olarak akademisyenler üzerinde yaptıkları çalışmada kadınların daha sosyal odaklı, erkeklerin ise veri odaklı alanları tercih ettiklerini ve bu durumun nedenini belirlemeye yönelik olarak yapılan bir başka araştırmada ise insanlarda nesne odaklı mesleklere duyulan ilginin hormonal yapıdan etkilendiği ve buna göre kariyer seçimi ve gelişiminde biyolojik yapının etkisi altında olduğu belirtilmiştir (Beltz, Swanson, & Berenbaum, 2011). Araştırmada verilen 3 ve 4 numaralı grafiklerde de görüldüğü gibi müzik alanında da güvenceli unvanlarda kadın akademisyen sayısının azlığı bu görüşü destekler niteliktedir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlardan hareketle; toplumsal inançlar ve koşulların etkisiyle kendilerine yüklenen annelik, eş, ahçı, bakıcılık gibi ücretsiz görevleri yüzünden kadınlar birçok alanda arka planda kalsalar da; sosyolog ve toplumbilimciler, kadınların söz sahibi olamama sorununu derinlemesine incelenmesi gereken ihtiyaç olarak ortaya koymaktadırlar. Bu görüşten hareketle; birçok üniversitemizde son yıllarda farklı isimlerle kurulan temelde “Kadın Sorunları ve Araştırmaları” na dayalı birimler daha aktif hale getirilerek; lisans, lisansüstü ve akademik çalışmaların teşvik edilmesi ve maddi-manevi olarak desteklenmesi sağlanabilir. Son olarak; benzer çalışmaların her alanda ve meslek grubunda tespit edilerek sebep-sonuç ilişkileriyle birlikte kadın istihdamı oluşturulması yönünde gerekli desteğin sağlanarak farkındalık oluşturulması ve bu kapsamda devlet politikaları belirlenmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aybek, B. (2023). Üniversitede Çalışan Kadın Akademisyenlerin Yaşadığı Sorunlara İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Türk Dünyası Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 20-27. <https://doi.org/10.5281/zenodo.org/records/7766137>
- Baskın, B. (2008). II. Meşrutiyet'te Kadın Eğitime Yönelik Bir Girişim: İnas Darülfünunu. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (38), 89-123.
- Günay, D. & Günay, A. (2011). 1933'den Günümüze Türk Yükseköğretiminde Niceliksel Gelişmeler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 1-22.
- Lordoğlu, K. & Özkaplan, N. (2014). *Çalışma İktisadi*. Der Yayınları.
- Özkan, E. (2020). Cinsiyete Dayalı Mesleki Ayrımcılık: Cam Tavan ve Kraliçe Arı Sendromu. *Sosyolojik Düşün*, 5(2), 127-138.
- Öztan, E. & Doğan, S. N. (2015). Akademik Cinsiyeti: Yıldız Teknik Üniversitesi Örneği Üzerinden Üniversite ve Toplumsal Cinsiyet. *Çalışma ve Toplum*, 3 (46), 191-222.
- Yıldız, S. (2018). Türkiye’de Kadın Akademisyen Olmak. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 29-40.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yıllar Bazında Genel Devlet İstatistikleri. <https://www.sbb.gov.tr/yillar-bazinda-genel-devlet-istatistikleri/>
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi <https://istatistik.yok.gov.tr/>